

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

ולאור זאת יש מקום לפרש דברי התלמוד כתובות דלעיל באופן נוסף מפירוש רש"י ז"ל, דמה שרב יוסף תירץ הקושיא שעשרים ושתיים שנה לא תירצוה, לא היה רק מסיבת ש"סייעוהו מן השמים לפרקה להיות לו לשם" וכדפירש רש"י ז"ל, אלא יש לומר כנ"ל שכל מי שממנים אותו לרב ופרנס על הציבור – עצם וכבוד המינוי פועל "שמתחזק ליבו ומתרבה שכלו", ולכן רב יוסף כשנתמנה לראש ישיבה, עלתה בידו לתרץ הקושיא שלא ידעו לתרצה עשרים ושתיים שנה, דוק ועיין.

ומזה אתה תשמע דכשהקהל ממנים פרנס על הציבור, כמו גבאי וממונה ודיין, אז נראה חריף ומנהיג יותר מממה שהיה מקודם, וכולם תמהים עליו דמקודם לא היה כל כך.

ואפשר שזו היתה תמיהת פרעה בספר בראשית (מ"א ל"ח) הנמצא איש כזה אשר רוח אלהים בו, כלומר דבלי שנכבדו לרוממו – כח שכלו זך ורוח אלהים בו מקודם, ולכן אמר לו אין נכון וחכם כמוך שהיית בגדר השפלות לעבד ובבית האסורים", עד כאן דברי הגאון רבי חיים פאלאג'י ז"ל ודפח"ת. ועוד עיין לו בספרו עיני כל חי (דק"ב ע"ד) ע"ש.

סימן נו.

בענין ידענא ביה בנחמני [אביי] דלא שתה חמרא

תשמ"ה.

חמרא, ולעומת עדות רבא מעידה חומא אשת אביי דלא היא אלא שאביי היה משקה לה יין בגביעים ארוכים כמדת זרוע ואיך יתכן כזאת, וצ"ב.

ובס"ד נראה לי לומר דהכל אמת, דהמתבונן בחיי אביי יראה ששתי תקופות היו בחייו, תקופה ראשונה של עניות ודלות, ואחר כך תקופה שניה של עושר והרוחה, וכמו שיתבאר לקמן בס"ד, ובזה אתי שפיר דרבא באומרו ידענא ביה באביי דלא שתי חמרא זה אמת ונכון והיה זה בתקופת עניותו הגדולה של אביי, ומה שאמרה חומא שאביי היה משקה יין בגביעים ארוכים זה היה בתקופה שאביי נתעשר וא"ש.

תקופת עוניו של אביי תראה בעדות רעו ועמיתו בתורה הוא האמורא רבא בשבת (ל"ג א'): "ידענא ביה בנחמני דמכפין

כתובות (ס"ה א'): "חומא דביתהו דאביי אתאי לקמיה דרבא, אמרה ליה פסוק לי מזוני, פסק לה, פסוק לי חמרא, אמר לה ידענא ביה בנחמני [הוא אביי] דלא הוה שתי חמרא. אמרה ליה חיי דמר דהוי משקי ליה בשופרזי כי האי".

ופירש רש"י ז"ל: "שופרזי, גביעים ארוכים שקורין מדירני"ש [פליידריי"ן], כי האי, כמדת אמתי וזרועי".

ובספר שיטה מקובצת שם הביא לשון רש"י ז"ל במהדורה קמא: "בשופריזי כו' כי האי בזרועה הראתה לו כלומר בכוסות גדולים וארוכים כזרוע היה משקה אותי והן אותן כלי זכוכית שקורין מדרנ"ש".

ובלומדי הדברים תמהתי כלום החי מכחיש את החי, דהאמורא רבא מעיד ואומר ידענא ביה בנחמני הוא אביי דלא הוה שתי

בעיסה בלוסה", ועיין בחידושי הר"ן שם ובחידושים המיוחסים לר"ן שם.

ועוד שם בשבת (ק"ב ב'): "אמר רבי ירמיה שכן עני חופר גומא להצניע בה פרוטותיו, אביי אמר כיון שמשתככי לא עבדי הכי העניינים", ובמגילה (ז' ב') אמר אביי היינו דאמרי אינשי כפיין עניינא ולא ידע, ושם בשבת (קכ"ה א') אמר אביי במטלניות שאין בהם שלוש על שלוש דלא חזיין לא לעניינים ולא לעשירים, ועיין סוכה (ט"ז א'), וביומא (ע"ד ב' וע"ח ב') אמר אביי הלכך מאן דאית ליה סעודתא לא ליכלה אלא ביממא או בכעין יממא דהיינו אור האבוקה, והיינו לעניינים שאין להם נר כברכות (ב' ב'), ובחולין (ק"ה ב'): "ואמר אביי מריש הוה אמינא האי דכנשי וכו' אמר לי מר משום דקשי לעניותא וכו', ואמר אביי מריש הוה אמינא האי דלא שתי וכו' אמר לי מר וכו' מדחייה קשיא לעניותא" ודוק.

ובערבין (כ"ג א') אמר אביי בתר עניא אזלא עניותא, ובגדרים (מ"א א'): "אמר אביי נקטינן אין עני אלא בדעת ע"ש, ויש לפרש כוונת אביי שרוצה לומר עם היותי עני גדול כנ"ל, מכל מקום זו אינו חסרון וגריעותא, כי לפי האמת עני הוא מי שעני בדעת ודוק.

וכל זה היה בתחילה בתקופה הראשונה, אבל אחרי שאביי נתמנה לראש ישיבה, כדאמרו בהוריות (י"ד א') דכולהו איפריך דאביי לא איפריך ומינו את אביי לראש הישיבה, אזי זכה אביי לעשירות, וזו לשון המיוחס לרש"י ז"ל בתענית (כ"א א'): "מינוהו ראש ישיבה עליהן, ומנהג הוא מי שהוא ראש ישיבה היו מגדלין אותו ומעשירין אותו", ומקור נפתח לזה במסכת בסוטה (מ' א'): "אימנו רבנן עליה דרבי אבהו לממניה ברישא, כיון דחזיה רבי אבהו לרבי אבא דמן עכו דנפיש ליה בעלי חובות, אמר להו אית לכם רבה", ופירש רש"י ז"ל: "אמר רב אבהו אית לכן רבה חכם גדול וראוי לישב

נפשיה", ופירש רש"י ז"ל: "ידענא ביה שמחמת רעב בא לו", ובעירובין (ס"ח א') כשרבה בר חנן שואל את אביי מבואה דאית ביה תרי גברי ורברי לא הוי ביה לא עירוב ולא שיתוף אתמהא, משיבו אביי: "אי אקני להו פיתא בסלא כיון דאי בעו לה מינאי ולא אפשר ליתבה נהלייהו בטיל שיתוף", ופירש רש"י ז"ל: "אי אקני להו, משלי ריפתא בסלא כדיבורא, דליכא טירחא כיון דאי בעו מינאי אם אחד מהן היה צריך לאכול מן השיתוף, והיה שואלו ממני אין יכולת בידי לוותר משלי בכל שבת", וכן פירש הרב המאירי ז"ל שם שלא היתה יד אביי משגת כל כך ע"ש, והיינו מחמת עוניו הגדול דאביי, וכן מצאתי להדיא בפירוש רבינו יהונתן ז"ל על הלכות הרי"ף שם (ד"כ ע"ב) שכתב דהיינו משום שהיה אביי עני ע"ש.

ובמגילה (ז' ב') אמר אביי על עצמו היינו דאמרי אינשי כפיין עניינא ולא ידע, ובברכות (מ"ב ב'): "אמר ליה אביי לרב יצחק בר יוסף גמלך אנא", ופירש רש"י ז"ל: "איני רגיל לקבוע סעודה על היין", ויש לפרש דמחמת עוניו היה, ובפרט לפי מה שכתב רש"י ז"ל בסוכה (מ"ז ב') "ואין יין מצוי לכל אדם בחולו של מועד" וקל וחומר לשאר ימות השנה.

והראונו בדרשות חתם סופר ח"א (לשכת תשובה דכ"ז ע"ב) שכתב: "רבה היה תלמיד חכם גדול (כ"מ פ"ה א'), והיה עני בתכלית העניות (מו"ק כ"ח א') וכו', וגם אביי היה עני כמוהו (שבת ל"ג א' כתובות ס"ה א') עכ"ל", ולדבריו ז"ל שגם אביי היה עני כמוהו דרבה דהיינו שהיה "עני בתכלית העניות" ודוק.

ובזה אני מבין דברות אביי עצמו שהיה בקי בהנהגות העניינים, כמו בשבת (ע"ד א'): "שכן עני אוכל פתו בלא כתישה", וכיוצא בזה שם (ע"ו ב'): "אמר אביי שכן עני אוכל פתו

אמר ליה כבר קדמוך רבנן" ופירש רש"י ז"ל: "סייר, הולך ורואה קרקעותיו מה הן צריכות: פתכא דאופי, משוי עצים שהיה גונבו: קדמוך, שאמרו שיהא אדם רואה נכסיו בכל יום ויראה מה יעשה", הרי שהיו לו לאביי פועלים ואריסים. [ועיין בהגהות מלא הרועים ברכות שם - ולא הזכיר לההיא דכתובות וחולין שהבאתי].

ותקשי לך שבגיטין (ס' ב') אמרו שכאשר האמורא רב שימי בר אשי בא אל אביי וביקש שילמדנו תורה, אמר לו אביי שביום זמנו שלו בעבור עצמו, ואילו בלילה אני משקה השדות, והשיבו רב שימי שהוא ישקה במקום אביי ע"ש, ותימה לכאורה והלא היו פועלים ואריסים לאביי ומדוע הוא בעצמו צריך להשקות השדות.

ולדברינו הנ"ל אתי שפיר דההיא עובדא היתה בזמן עוניו של אביי שהוא בעצמו היה צריך להשקות השדות, וכן מוכח שם דמיירי בתקופה שלפני שאביי נתמנה לראש ישיבה עיין שם היטב במה שאמר בעידנא וכו' ודוק.

ובזה מוכן נמי הא דהבאנו לעיל משבת (קכ"ה ב') שאביי אמר דמטלניות שאין בהן שלש על שלש לא חזיין לא לעניים וכן לא חזיין לעשירים ודוק היטב.

ובברכות (נ"ו א') בעובדא דבר הדיא כה אמרו: "בר הדיא מפשר חלמי הוה, מאן דיהיב ליה אגרא מפשר ליה למעליותא, ומאן דלא יהיב ליה אגרא מפשר ליה לגריעותא. אביי ורבא חזו חלמא אביי יהיב ליה זוזא, ורבא לא יהיב ליה, אמרי ליה אקרין בחלמין שורך טבוח לעיניך וגו', לאביי אמר ליה מרווח עסקך ולא אהני לך למיכל מתדוא דלכך. אקרין בחלמין לך אכול בשמחה לחמך, לאביי אמר ליה מרווח עסקך ואכלת ושתית וקרית פסוקא מתדוא דלכך, אקרין זרע רב תוציא השדה

בראש יותר ממני כדי שיושיבוהו בראשו ונותנין לו מנות ומעשירין אותו כדי שיהא חשוב וישמעו דבריו", ועיין חולין (קל"ד ב') וברש"י שם, ובחיבורי ברית יעקב (סימן כ"ז), ובחיבורי עדות ביעקב ח"א (סימן י"ט) ובשאר חיבוריי.

ובמקומו פירשתי בס"ד דברי אביי במסכת שבת (ק"ה סע"ב): "אמר אביי תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה - עבידנא יומא טבא לרבנן". ופירש רש"י ז"ל: "תיתי לי ישולם שכרי: דשלים מסכתיה, שגרסה: עבידנא יומא טבא לרבנן, לתלמידים, ראש ישיבה היה".

וצריך עיון ולימוד מה כוונת רש"י ז"ל ומה הרגיש וממה נשמר בזה שכתב שאביי ראש ישיבה היה, והוא דקדוק נכון.

ולאמור ניחא שהיה קשה לרש"י ז"ל איך אכן אמר אביי שהוא עושה יומא טבא לכל צורבא מרבנן דשלים מסכתא, והלא ידוע ומפורסם בתלמוד במקומות הרבה שהאמורא אביי היה עני ודחוק טובא, וכנ"ל, ואם כן שהיה אביי עני, איך היה באפשרותו וביכולתו של אביי לעשות יומא טבא לכל צורבא מדרבנן שסיים מסכתא אתמהא, בזה הרגיש רש"י ז"ל.

ולזה תירץ רש"י ז"ל במתק לשונו דהכא מיירי כשהיה אביי ראש ישיבה, ואנן קיימא לן כי כאשר היו ממנים ראש ישיבה היו מעשירין אותו בממון הרבה, ושם הארכתי בזה בס"ד. [וזכיתי תל"ת ואחר כך נדפסו הדברים בחיבורי מנוחת שלום ח"א (סימן כ"ג) עיין שם וצרף לכאן].

ובמסכת ברכות (מ"ה ב') מבואר שהיו לאביי פועלים, וכן בכתובות (ס' ב') מפורש שאמרו אריסיה דאביי אתא לקמיה דאביי וכו', ובחולין (ק"ה א'): "אביי הוה סייר נכסיה כל יומא ויומא יומא חד פגע באריסיה דדרי פתכא דאופי אמר ליה הני להיכא אמר ליה לבי מר

לסדרן כראוי, ולתועלת המעיינים ה"י הנני קובעם כאן למזכרת.

א. ראיתי בשיטה מקובצת כתובות כאן שכה כתב: "ידענא ביה בנחמני דלא שתי חמרא שהיה עני כדאמרינן במועד קטן דלא אשתכח בגו ביתיה פיתא דסמידא. הרא"ש ז"ל", ואנא לא ידענא היכן אמרו כן, ובמועד קטן (כ"ח א') אמרו זאת על האמורא רבה בר נחמני דודו של אביי ולא על אביי, וראיתי שהחיד"א ז"ל בספרו פתח עינים כאן עמד בזה ועיין לו בפתח עינים שבת (ק"ח ב').

עוד ראיתי בהגהות הגאון יעב"ץ ז"ל כתובות כאן שכתב: "ידענא ביה בנחמני דלא הוי שתי חמרא, כדאמר רבא בשבת (ל"ג א') ידענא בנחמני דמכפין נפשיה. וחומא שאמרה חיי דמר וכו' אינה הכחשה, כי שמא אחר שנחלש [אביי] היה שותה, וזה לא ידע [רבא] עכ"ל.

ונראה שנמשך אחר גירסת ספרים שלנו "אמרה ליה חיי דמר דהוי משקי ליה בשופרזי כי האי", ולכן פירש שאביי עצמו אחר שנחלש היה שותה יין שהוא מבריא לאדם עיין שבת (קכ"ט ב'), וכבא בתרא (נ"ח ב') ועוד, אבל גירסה זו משובשת ובמקום ליה צריך לומר לי וחומא אומרת שאביי היה משקה אותה ביין רב וכו', וכן מפורש להדיא בלשון רש"י מהדורה קמא שהבאתי לעיל, וכן הגירסה בתוספות ר"ד על הדף, וכן מצאתי בשו"ת תשב"ץ ח"ב (סימן קצ"ג דכ"ט ע"ג) ע"ש.

וגירסה זו דמשקי לי מוכרחת גם לפי מה שכתב רבינו חננאל ז"ל תענית (י"ז ב') דפירש זה היא דכתובות "דידענא ביה בנחמני דלא שתי חמרא", היינו משום שאביי כהן היה וסבר כרבי דתענית התם דכהנים אפילו בזמן הזה אסורים בשתיית יין ע"ש, ולפי זה אביי לא היה שותה יין, ועיין מה שכתב בזה מופת הדור זצ"ל בספר שו"ת דובב מישרים ח"א (סימן צ"ב אות ב') ועוד שם ח"ג (סימן ק"ז דצ"ה ע"א), ובספר

לאביי אמר ליה מרישיה, אקרינן זיתים יהיו לך בכל גבולך וגו', לאביי אמר ליה מרישיה וכו', אמרי ליה חזן חסא על פום דני לאביי אמר ליה עיף עסקך כחסא וכו', אמרי ליה חזן בשרא על פום דני לאביי אמר ליה בסיים חמרך ואתו כולי עלמא למזבן בשרא וחמרא מינך, אמרי ליה חזן חביתא דתלי בדיקלא לאביי אמר ליה מדלי עסקך כדיקלא, חזו רומנא דקדחי אפום דני לאביי אמר ליה עשיק עסקך כרומנא, אמרי ליה חזן חביתא דנפל לבירא לאביי אמר ליה מתבעי עסקך".

ופירש רש"י ז"ל: "מרווח עסקך, ומתוך שמחתך לא תתאוה לאכול, שתהיה שבע בשמחתך: מרישיה, זרע רב תוציא השדה: חסא, חזרת: עיף עסקך, כפול בריוח, כחזרת שהיא רחבה וכפולה: חביתא, הם היו משתכרים ביין: דקדחי, גדלה: עשיק עסקך, ביוקר תמכרנו, מתבעי עסקך, יתבקש עסקך ויחזרו אחריו לקנות".

אבל מכאן אין ראייה שאביי עשיר היה כבר אז, כיון שבר הדיא רק מודיע לו מה יהיה בסופו של אביי, אבל עדיין לא נתקיימו פתרונות החלומות, וכמפורש בסוגיא כגון שעדיין אביי לא נפטר ולא עברה ישיבתו לרבא, וכן מפורש בספר בן יהודע שם שהדברים עדיין לא התקיימו אז בשעת פתרון החלומות וז"ב.

אבל משאר המקומות שהבאתי מתבאר כן דאביי בתחילה היה עני ואחר כך העשיר, ובזה יובנו דברי רבא ודברי חומא ודברי שניהם אמת וכמשנ"ת זה הנלע"ד בס"ד.

מילואים

אמר הצעיר יעקב חיים סופר נר"ו: הדברים דלעיל כתבתי זה רבות בשנים, ומיני אז בהמשך השנים נתווספו לי בזה בס"ד עוד מראי מקומות וציונים, וכעת לא איסתייעא מילתא

ביה בנחמני דמכפין שלא היה לו לאכול, וכן נשמע ממה שאמרו שבבית אביי פת סובין לא היה לו, על זה אמר דהוא לא יכיל למעבד צדקה בכל עת כדעבד אבא אומנא" עכ"ל.

ונתחלה לו רבה באביי כדאיתא במסכת מועד קטן (כ"ח א') כי רבה נהמא דשערי לאינשי לא אישתכח, ואדרבה מצינו באביי דהוה עשיר כדמוכח בעובדא דבר הדיא בברכות (נ"ו א') ע"ש.

שוב נדפס ספר פתח עינים וראיתי לו בכתובות (ס"ה א') שכתב בשם תוספות הרא"ש כמו שכתב הרב טירת כסף ממש, והוא תמה עליו מנוסחתינו כמועד קטן הנ"ל, כמו שתמהתי על הרב טירת כסף, ושוב כתב בפתח עינים שהתוספות בחולין (קל"ג א') כתבו דאביי לא היה עשיר ע"ש.

והנה מה שכתבו התוספות בחולין דאביי לא היה עשיר – אפשר שלבסוף העשיר כדמוכח מההיא דבר הדיא, מיהו דממה שכתב הרא"ש בההיא דכתובות קשה מההיא [דבר הדיא], עד כאן מספר אהלי יצחק.

וביסוד דבריו שאביי בתחילה עני היה ואחר כך העשיר – זכינו בזה לדעתו הרמה תלי"ת, והוא ז"ל לא הזכיר מה שהבאנו, וגם מדברינו לעיל יראה המעיין כי יש לעמוד בדבריו ז"ל, ואקצר, ורק אכתוב דמעובדא דבר הדיא לא קשיא על דברי התוספות רא"ש ז"ל, כיון שיש לומר דרבא לא ידע מכל זה וחשב שעדיין אביי בעניותו, וכמו שרבא לא ידע שלאביי היה יין וכדאמרה חומא אשת אביי, ועשירות לא שכיחא וכדאמר רב פפא חברך איתעשר אל תאשר (גיטין כ"ו ב'), ונודע שרבא מדבר מתוך גרונו של תלמידו רב פפא וכשאומר דברים בסתם סוברים שהם דברי רבא רבו וכדכתבו התוספות בבא קמא (ס"ז ב') ודוק.

ברכת אהרן ברכות (מאמר רס"א אות ג') ע"ש. ובברכת אהרן שם גם הוא נמשך אחר גירסת ספרים דילן ולא ראה לכל האמור וכתבתי עוד במקומו בס"ד ואכמ"ל.

ב. על עניות אביי – יש לעיין עוד בדברי אביי בכתובות (ס"ה ב', וס"ז א'), ותוספות רא"ש שבת (קכ"ז ב'), ומצאתי כעת בזה בסדר הדורות (ערך אביי) ובראש ספר דברי סופרים, ובס"ד המעיין יראה שבעניותי הרבה הרבה הוספנו על דברות קדשם ע"ש.

ודע כי התוספות חולין (קל"ג א') כתבו שאביי לא היה עשיר, ולכאורה יש להעיר בתרתי חדא דהיה להם לומר שאביי היה עני גדול כנ"ל ולא רק שלא היה עשיר, ותו שם בחולין מדובר כשאביי היה ראש ישיבה ומרביץ תורה בתלמידים והיינו דאניס ליה עידניה עיין בסוגיא, ואז היה אביי עשיר כנ"ל, ועיין בהגהות רש"ש שם ולא עמד בזה וצ"ב. [ואולי התוספות מפרשים שם כרי"ף שאביי חולה היה ועיין בחידושי לחולין כת"י שם].

ג. מצאתי לגאון רבי אברהם פאלאג'י ז"ל בספר אברהם אזכור (מערכת א' סוף כלל ז') שכתב: "אביי היה עני ולבסוף העשיר – עיין בזה בספר אהלי יצחק (דמ"ג ע"א)", ולא זכיתי לראות ספר זה מימי, ואתה תחזה.

ועכשיו זכיתי וראיתי דברי הגאון רבי יצחק בונאן ז"ל בספרו אהלי יצחק שם והוא בחידושי למסכת תענית (כ"א ב') על שמהשמים אמרו לו לאביי לא מצי למעבד כעובדי דאבא אומנא, וזו לשונו: "כתב הרב חידושי אגדות [מהרש"א ז"ל] כי אביי היה ראש ישיבה ולא היה יכול להיות אומנא ע"ש. ועיין מה שכתב עליו הרב טירת כסף (סוף פרשת תזריע דקס"ח ע"ב) עיין שם.

וכתב הרב טירת כסף שם: "ולענ"ד כיון שאביי היה איש עני וכמו שאמרו ידענא

תשובה צט

שלום וכ"ט ליי"ג הרב המאה"ג המפורסם המופלג כבוד מר"ה ארי' ליב נ"י אבדק"ק ו"ב יע"א.

שאל ממני ידידי הרב נ"י לברר לו בראיות מדברי חז"ל שראוי ונכון לכל קהל עם ישראל בכל מקומות מושבותיהם לתקן מצבאוחיהם בחיקונים לורת הפתח או שארי חיקונים כיוולא זו כדי שגא יכשלו רוב המון עם בהולאה מרשות לרשות ביום ש"ק: דבר זה אינו צריך לפנים ולראי' והוא מן השכל ומן המצואר להדיא בדברי חז"ל, השכל מחייב באשר ידוע ששמירת יום ש"ק מעשות כל חפץ הוא אללנו ממלות הראשיות ומי שאינו משמר כהלכתו הרי הוא כנופר ומומר בכל התורה כולה כמצואר צעירוצין ס"ע ע"א, ואיסור הולאה מרשות הרבים לרשות היחיד או בהיפוך הוא אי' מאותן המלאכות שהעובר עליהם הוא מומר לכל התורה כולה, וזה מצואר שם צעירוצין ס"ע דהכוא גברא נפיק בחומרתא דמדושה, פירש"י שכוא עובת שצאלצב, ודווכו דקין כופר בכל התורה וכמי שילא מדת ישראל, וכל כך חומר הדבר עד שאפילו באוגם דליקה ח"ו לא התירו להליל לחזר שאינה מערבת עיין ש"ע ח"ה סי' של"ד סעיף י"ד וצמג"א שם סק"ד ונ"ל דשלא כדרך מלבוש אפילו מלבוש אסור וכו' ע"ש, ואינו מזווין על הקטנים שלא להרגילם בחילוני שבת כמצואר צע"י סימן שמי' סעיף א', וכן אסור להרגילו בחילול שבת ומועד אפי' בדברים שהם משום שבות, ומצואר שם דמייירי בקטן שלא הגיע לחינוך שכוא כצן ד' וכו' שנים חבל כשכוא בן שש שבצ"א) הגיע לחנוך כמצואר שם צע"י סימן תי"ז וצמג"א סק"צ שם, וא"כ כל בר דעת יפוט בשכלו שא"א צשום אופן לקבל ישראל לשומר את כל בני ציהם קענים כאלו וגם לא נשותיהם וחלושי דעת לשמרם בכל יום השבת מצלי להוליא מפתח ביתו החולא דברים קטנים ומעפחת וקענים ופתח בידם, וכמה עבר ודוחק יסבלו הגדולים המהרים וצפרע צענין חפלה צבכ"י ציום ש"ק צבצחא כסידורים להתפלל מהוכו ועליהם וכדומה עמ"י סי' שמי' סק"ו, א"כ השכל הפשוט גזר שראוי ומחוייב לתקן החללים והמצואות צעירוצין המתיר עלטול:

ואמנם על כן מזינו לחז"ל צמס' בינה י"ו סוף ע"צ דהכוא מרבין שהיה אסור לערב ערוצי הלרות צ"ע שחל להיות צערב שבת ואמרו עליו שהורחתו לקלולא, ופרוך בש"ם מאי לקולולא הרי החמיר, ומתוך כיון דמתקללי צי רבים היינו קלולאל. פירש"י, דמתקללי צי רבים שצוכים ומטלטלים בלא עירוצ היינו קלולאל אם ה"י מותר לערב לחמיל וכוא חוסרו עכ"ל. א"כ ק"ו, כשחא ומכ התם אינו חלל לשבת אי' וגקל יכולים להזכר בעלטול שבת אי', ומכ גם דכמורה הכוא עשה כן משום חומרת יו"ט שלא לערב צע"י שכוא י"ע קרי ליה קלולאל, מכ"ש שאין להחגלל מלתקן המצואות לשומר הכס מתקלולי שבתות כל השנה כולו, והדבר מוטל על הרב הח"י שצער לתקן המצואות ואם לאו מכשול וקולר הכס על לווארו כדאמריין צעירוצין ס"ח ע"א ח"ל רצ"ח לצבי מצואה דאית צי גברי ררבי כרצן לא להוי צב לא עירוצ ולא שיתוף והולך חביי שם להחגלל על המכשלה שתחת ידו וע"ש: ועיין עירוצין כ"א ע"צ צע"י שחיקן שלמה עירוצין ונטי' ילאכ צ"ק וחמרה אם חכס בני ישמח לצי גם חני, והבקה

(*) נדל - כבוד.

חוכי' הא גם שניות חיקון, וי"ל לפי ח"ל צמה שהוסיק חומרה לא סיר שניית, אפי"צ שכוא מלוב לעשות סייג לחורה מימ לא שייך ישמח לצי כי חולי יכשלו צוה בני חדס שאינם הבונים, אבל כשעשה סייג לשמירת שבת וגם עשה חיקון שלא יקלקלו צו היינו שיערבו עירוצין אז ישמח לצי גם חני, יגם כשהוסיק סיג לקודש לגזור עומאה על הידים לא שמח לצי חלל יפן למד חיקון לעומאה צעולת ידים אז ישמח לצי גם חני. וצע"ש צימן שסי' סעיף י"ג וי"ד מלוב לחזור אחר עירוצי חלרות, מצרך על מלות עירוצ, והכח און כוונת הצרכה על אשר קדשו ואסר לנו בהולאה ועלטול בשבת, חדא דלא שייך וזיונו על המניעה דח"ל למימר ואסר לנו הולאה מרשות לרשות צשבת כמו שמצרכים צחופה ואסר לנו החלרות, ומ"ש וזיונו על העריות כצו כחצ שם הר"ן [כתובות ז' ע"צ] צוה ע"ש, ועוד מ"ש דמצרכין על איסור הולאה צפרוערוט עפי משאר מלאכות שבת שכלל ככלל צצרכה שאנו מצרכים צקידוש וצחפלה מקדש השבת, אפי"כ לומר דכאי צרכה על מלות עירוצ היא על מלות החיקון הגדול הל' להשמר מאיסור הולאה אשר ממש אי"א להזכר ממנו כמי"ש לעיל:

וברוך כי חלקי ישראל אשר נתן בלב מלכים וסגנים ושרים אשר עם כי חוסים צלילם שנותנים רשות לשומר דתינו ככלל, וצפרע לקצוב עירוצין צמצואותיהם אפילי צמצואות שגדולי מלכות דרים צכס אם לריכים להחיר עלטול לישראל נותנים רשות לתקן, ומי לנו גדול מעיררו פרעשצורג מערפולין דמדינתא וכמה פעמים כמלך ירי"ה ושריו וסגניו נעלרים פה וכעת הוא ועד המדינה וכל שרי המלוכה נאספים ויש כאן צמקום אחד שצריך חיקון לורת הפתח צשני קנים וקורה על גציהם וצמקום אי' אלל כמי"ש ית חיקון אחר פס גציה ככל לפי הלורך ואין מללים דצו והדברים מפורסמים וגלויים אין צו ספק ע"כ אין להאריך יותר, ופשוט שמעלת ידידי הרב נ"י ישחדל בכל עח לתקן בני קבלתו וכו' יתנכו לתן ולחסד צעיני חלדון הגדול החסיד הפישוף נסוך עירו ויתן רשות להסיר מכשול ותקלה וצחסדו ירוס ה"דו וכסא כצו"ו: ואחתום צצרכה אי"א דש"ת פ"צ נגחי ליום ה' י"צ ענה קפ"ז לפ"ק: משה"ק סופר מפד"מ

תשובה ק

שלום וכ"ט לרב טוב ה"ה הרב המאה"ג החסיד ישר ובאמן חכם בכלל והימן כש"ת מר"ה יוסף אבדק"ק יאנישהאזו צ"י. ע"ד מי שפגע צקן ואם יושבת על הבנים ציום ש"ק אי' מחייב צשלת אפי"צ דמטלטל מוקלה, תחלה נחקר צמי"ש החריי צתשובה [סי' ס"ז] אי' מחוייב לשלח אפילו אינו חולא לא צחכ ולא צצנים, או דילמא אם ירלה ליקח הבנים הצוכרה תורה לא תקח אם על הבנים חבל לא ירלה לא זה ולא זה יניחם צמקומם, וכחצ, מדקאמר חולין קל"ע ע"כ יכול ירדוף אחרי צברים ת"ל כי יב"א, משמע מה דמלוב עכ"פ לשלח חלל שאינו צריך לרדוף אחריו צברים להמניח לו קן חבל לכשיקרה לפניו צריך לשלח עכ"פ, אך מדאמריין ק"מ ע"כ צ' סדרי צלי"ס זעג"ו ופי' חוס' שנוטל התחתונים ומניח החס על העליונים, מוכח אם אינו חולא ליקח הבנים אין צריך לשלח, ע"כ יניח החס על הבנים העליונים ויקח לעלמו התחתונים, חלו דברי חריי ז"ל:

ח"ת

לשבת שובה

סופר

כז

כל שהוא לא שיעני' כל ימי יהושע והזקנים אצל עכ"פ השתתה כ"ש שלא יכלו לכנס לנולחונה צ"י יצ"י ענוהם וזה יהי' קצה וקראת אחכס הרעה צאחרית היונים לעצוד אלהים אחרים:

ובהפטר קוצה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת צעונקי, ואחז"ל (יונה פ"ו): שהעונות נעשים סגגות כנוכסול קחו עונכס דצרים וקוצו אל ה' ואנורו אליו כל תשא עון וקח עוז ונסלונה פרים שפתינו אשור לא יושיענו על קוס לא נרכב ולא נאנור עוד אלקינו לזעשי ידינו אשר צך ירוחם יהום.

לא אחרק דקדוקים אך אונור אע"ג דאחז"ל בתשובה ויראה נעשים ונעונות סגגות ונוכסול, וי"ו צהלטורף לזה גם הפלה ולדקה שיהי' תשובה והפלה ולדקה נעשים ונהם זכיות, וע"כ הזכיר כאן שלשתן ואנור קוצה ישראל עד ה' וכי אפשר לקוצ עד ה' אלף כדרך שאחז"ל (כתובות ק"ח:א). ילקוט עקב (הע"ג) וכי אפשר לדצק צטבינה אלף הדצק דרכיו והיינו

לדקה וגו"ח לפרנס אלמונות ויהוונים וכדוונה, ואנור כי כשלת צעונקי פ"י שהיו ראויים שיעשה ונהעון ונוכסול ולא זכיות, וי"ו קחו עונכס דצרים היינו תפלה ועוד

וקוצו אל ה' היינו תשובה וצהלטורף שלשתן אנורו אליו כל תשא עון שכל העון ישא ולא ישארו סגגות אלף אדרבה וקח עוז היינו זכיות שיתפכו לזכיות—

ואנור קחו עונכס דצרים ולא אנור התפללו והעתירו רק אנור קחו עונכס דצרים, רוצה שלא יתפללו ונאשר יעלו על שפת כל איש ואיש אעפ"י שצונן הנציא היו ונדצרים צלה"ק וי"ו לאו כל אדם זוכה

אלף יקחו ענוהם דצרים סנותוקנים כצר כגון תפלות וסירות של דהע"ה שהי' ונשנשים צהם אז כונו שווליו דצרי היונים צלויס צצהו"ק ע"כ קחו עונכס דצרים

שנים לא חדשים וקרוצ ואין להאריך פה צזה: **ואומר** אשור לא יושיענו וגו' אשר צך ירוחם יהום.

הנה כתיב (ישעי"ה כ"ה) כי לא נחשצותי ונחשצותיכס ולא דרכיכס דרכי, וק' דלפי לשון הקרא

ה"ל לונור לא דרכי דרכיכס כונו לא נחשצותי ונחשצותיכס, אצל יוצן הנה הוולנה היותר גדולה הוא לגדל יהוונים ולפרנסם, כאשר עתה תל"ית

צקהלתינו ונתועדים ונתחצרים חצרת "ירוחם יהום" ונפזרים על זה ונוון הרצה יהי' כן ה' עונכס, והנה יאנורו נא הנתעסקים צזה ונה אוכל לעשות טובה

יותר ונאשר אני עושה לצני כאשר אני ונגדל צני כך אגדל היתום הזה ודיו להיות כצני—ונראה איך אנשי הדור הזה ונגדלים צניהם הס שלא להזכיר

ללונדו קי' תורת ה' שלצקוף יהי' עני ונלרך לצריות אלף הוא חושב שנו"ו וסחורה שלו הוא אלקיו וצו צוטח ע"כ ונלונד לצנו דרך תגרים ולסונות הגרים

וצך האלטעריי' כדי שתהי' פרכתו וחוננת לו ועוד כדי ליפות ולהתנאות צעיני הענוים והשרים ולהחניף

לנולכיות גם צישראל ככל הגוים וכירים חכונתם ולסונותם ונגדלי צלוריותיהם, הנה אלו לא ה"י זה ונתחקד לגדל היתום ה"י אצי יהוונים ית"ש ונרחם

עליו ונווקוס אחר והזהרו צצני עניים שנוהם תלף תורה, ועבסיו שזה ונרחם עליו ונגדלו לתרצותו, ועתה שאל

אני הזה יהי' הדצק דרכי, וע"כ אנור כי לא נחשצותי ונחשצותיכס להגדיל תורה ולהאדירה ונחשצותיכס

לזעטה, ע"כ לא דרכיכס דרכי אעפ"י שאתם עוסקים

צלדקה וגו"ח אין זה דרכי לונור הדצק דרכיו. והנה אז היו נחכיפים לנולכות אשור ונלרים ע"כ

אנור הנציא חס תשוצו עד ה' לדצוק דרכיו תאנורו אשור לא יושיענו ועל קוס לא נרכב היינו ונלרים

כלונור לא נחניף לנולכות אשור ונלרים ללונוד צנינו כזעשיהם להחניף להם, וגם לא כאנור עוד אלקינו

לזעשי ידינו היינו סחורה ופועל כפים לא כאנור שזה אלקינו ועל זה צטחונינו כדי סכלונוד אותם לצנינו,

אלף אשר צך צתורתך ועצודתך ירוחם יהום זו היא קוצה עד ה'—והיינו דכתב צפי' יחסיך רצה ה"י ונגדל

צן אחיו יהום וה"י סנוו נחונני והקצ סנוו אצי ר"ת אשר צך ירוחם יהום (ע"י קה"ד אות א') אצי הכהן

וכו' צזה), להני"ל רצה צזה להתלכל עלנו כי רצה ה"י ת"ח גדול וה"י עני צתכלית עניות כדלונרינו פי' אלף

ונגלחין (דף כ"ח ע"א) נהנוי דשערי לאינסי ולא ונשתבת, וה"י לו לחוש שלא יארע ליחום הזה כנווהו

וה"י לו ללונודו אוננות ונו"ו ולהחיות נפשו יען כי לא יכול להעניק לו ונכספו וחסו כי הוא עלנו עני

ונאד ולא עשה כן אלף עשאו ת"ח וה"י ג"כ עני כנווהו ואנור אצי על עלנו כפינ עני' ולא ידע ואנור

רצה עליו (כתובות ס"ה). ידענא צ"י צנחונני דלף שחה חונורא (וצצצת דף ל"ג ידענא צנחונני דכפינ

כפשיה), וא"כ יתחונן לצ לחוש על רצה, ע"כ קר"א סנוו אצי לונור אשר צך ה' וצתורתך ירוחם יהום

לא זולת זה:

סוף ההפטר והכלתם אכול וסצו והללתם את קס ה' אלקיכס אשר עשה עונכס להפליא

ולא יצטו עוני לעולם. נלע"ד טעם צאכילת עיה"כ כי צר"ה תחלת כניסתנו לתשובה לא זכינו לעמוד

לפני ה' אלף ע"י תענית וצצרון לצ ע"כ ונתענים ער"ה שלא לכנס לדין צכרס ונלחה אך ע"י סזכינו

להזדכך צעשי"ת זכינו שאפי' ונתוך כרס ונלחה וצטן סצעה ונחת עיר"כ לתשובה ולהתודות ולהתחנן חסו

זכ"י גדולה הסיפוך ונן וישנן יסודות ויצענו, והנה זהו צושה וחרפה שאונורים עלינו יאה עניותה לישראל

כדי שלא יצענו אך חס חכה סע"י אכילה ושת"י נעצוד ה' צטלה טענה הני"ל ויאה עשירות לישראל,

והיינו ואכלתם אכול וסצו אכול צנוקר ונורה על אכילה הרצה אפי' ונאה פענוים ואפי' לא תסכחו

ה' ולא תצענו אלף והללתם את קס ה' אלקיכס ע"כ לא יצטו עוני לעולם דוני סני ללדיקי דאכלי תרי

עלנא (לשון הס"ס הוריות דף " ע"ב): **ספ"ג** דר"ה צונתני' וה"י כאשר ירים נשה ידו וכו'.

וכי הנופרשים דהוא הנוסף לונתני' דלעיל ה"י הולך אחורי צהכ"י וסנוע קול סופר וכו' חס כיון

לצו וכו' אעפ"י שזה סנוע חס סנוע זה כיון לצו חס לא כיון לצו, על זה ונציא חך קרא סג"כ אחר כוונת

לצ ישראל לאציהם סצשונים היו הדצרים, והקשה פני יהושע וכן צפי' יום תרועה לנ"ד ונלות אין לריכין

כוונה ונסיק ש"ס לעיל חס כיון לצו היינו לסנוע לאפוקי קול חונור וא"כ אין לנשנה זו סייבות דהאי

ויירי סכוונו לצס לאציהם סצשונים, ונ"ל לדקדק עוד וי"ט לא אנור כיולף צזה וה"י כאשר ירים נשה וגו'

ועוד יס לעיין ונה ענין זה לכאן צונסתנו ויירי סעשה דצר היינו סנויעת סופר ונכוון לסנוע או נכוון לאותו דצר שהוא עושה אצל הכא ישראל

עסן